

Вплив макроекономічної невизначеності на антикризову стійкість підприємств: індекси WUI, WTUI, EPU

Кирило Моїсєєв

*аспірант кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: MoiseievKH@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0001-9626-8671*

У сучасних умовах зростання глобальної та інституційної нестабільності ключовим завданням антикризового управління є ідентифікація зовнішніх ризиків та оцінювання рівня невизначеності, що впливає на життєздатність організацій. Індекси невизначеності – зокрема World Uncertainty Index (WUI), World Trade Uncertainty Index (WTUI) та Economic Policy Uncertainty Index (EPU) – забезпечують кількісне вимірювання макроризиків, що виникають під впливом економічних, політичних і геополітичних шоків. Їх використання дозволяє досліднику отримати об'єктивне уявлення про інтенсивність та динаміку зовнішньої невизначеності, а також визначити зв'язок між змінами макросередовища та кризовими процесами всередині компаній.

Всесвітній індекс невизначеності (World Uncertainty Index, WUI) – це квартальний показник, що вимірює рівень економічної та політичної невизначеності на глобальному та національному рівнях. Індекс ґрунтується на частотному аналізі текстів країнових звітів Economist Intelligence Unit: підраховується частота згадок терміна «uncertainty», нормована на загальний обсяг тексту. WUI дозволяє порівнювати рівень невизначеності між країнами та ідентифікувати періоди підвищених ризиків, пов'язаних із кризами, конфліктами, політичною нестабільністю та економічними шоками. На основі цього індексу можна спостерігати криву невизначеності та характер ризиків.

Тематичним продовженням WUI є індекс невизначеності щодо специфічних питань (World Uncertainty-Related to Specified Issues Index, WUSI). Він вимірює невизначеність у конкретних сферах, таких як торгівля, фінанси, геополітика, інституційні ризики чи охорона здоров'я. Розрахунок здійснюється шляхом контекстного аналізу: фіксуються згадки «uncertainty» у поєднанні з ключовими галузевими поняттями. WUSI дозволяє виявляти джерела невизначеності та оцінювати їх вплив на економічну динаміку.

WUI та WUSI є надійними, міжнародно визнаними індикаторами, створеними та підтримуваними Міжнародним валютним фондом. Їх методологія є прозорою, стандартизованою та статистично обґрунтованою, що робить ці інструменти повністю придатними для академічних досліджень, економетричного аналізу та оцінювання впливу невизначеності на економічні процеси.

За даними сайту WUI індекс невизначеності України демонструє низькі та стабільні значення протягом усього періоду 1960–2025 рр. Поступове зниження індексу до 1990-х років відображає не рівень внутрішньої стабільності, а низьку увагу до України як складової СРСР з боку міжнародних економічних джерел.

Після 1991 року значення залишаються низькими та майже незмінними, що свідчить про обмежений вплив України на глобальні джерела економічної невизначеності. Навіть воєнні дії та політичні кризи 2014 та 2022 років не призводять до суттєвих коливань WUI, оскільки динаміка індексу визначається частотою згадок у звітах міжнародних інституцій, а не внутрішніми ризиками країни. Це вказує на методичні обмеження WUI та подібних індексів, зокрема: низьку чутливість до внутрішніх криз у країнах із обмеженою геополітичною вагою (як Україна); потенційну суб'єктивність аналітиків, які готують звіти; обмежену придатність для високочастотного аналізу через квартальну періодичність публікацій.

Інший індекс – Economic Policy Uncertainty Index (EURQ) – це індекс економічної та політичної невизначеності, який базується на великих обсягах пошукових запитів в Інтернеті. Його створили, щоб вимірювати, наскільки економічні агенти шукають інформацію під час шоків невизначеності. Нажаль, EURQ індекс не охоплює Україну.

З аналітичної точки зору, індекси невизначеності можуть виступати як індикатори зовнішнього середовища у PESTEL-аналізі, системі оцінювання ризиків або моделях прогнозування кризової вразливості підприємств. Вони дозволяють зіставити періоди підвищеної невизначеності з динамікою інвестиційної активності, змінами у виробництві, зайнятості чи фінансових результатах компаній. Крім того, WUI та EPU є випереджальними індикаторами: зміна їхнього значення часто передуює фазам економічних спадів, що робить їх корисними для раннього попередження та обґрунтування управлінських рішень.

Методологічно індекси невизначеності мають важливе значення для дисертаційного дослідження, оскільки забезпечують стандартизовану та порівнювану систему кількісних оцінок. Індексний підхід може бути використаний для побудови моделей впливу невизначеності на антикризову стійкість організацій, верифікації концепції кризових механізмів, а також для розроблення індикаторів ризику, що розширюють існуючий інструментарій менеджменту. Це дасть можливість обґрунтувати ролі зовнішньої невизначеності у формуванні антикризових стратегій, удосконалити підходи до діагностики кризових станів та розробити моделі життєздатності компанії в умовах нестабільності.

Таким чином, індекси невизначеності є не лише інструментом вимірювання турбулентності зовнішнього середовища, а й важливим аналітичним засобом для розроблення ефективних антикризових стратегій. Їх включення до наукового дослідження дозволяє підвищити точність діагностики, розширити методологічний апарат та сформувану обґрунтовану наукову новизну у сфері антикризового управління.

Список використаних джерел

1. Ahir, H., Bloom, N., Furceri, D. (n.d.). *World Uncertainty Index (WUI)*. Retrieved from <https://worlduncertaintyindex.com/>
2. Baker, S. R., Bloom, N., Davis, S. J. (n.d.). *Economic Policy Uncertainty Index (EPU)*. Retrieved from <https://www.policyuncertainty.com>